

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΦΛΩΡΙΝΗΣ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕ- ΧΩΡΙΩΝ ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΑΓΩΝΑΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΝ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 1821 - 1912

Ὁ Νομὸς Φλωρίνης καταλαμβάνει τὸ Β. Α. ἄκρον τῆς Μακεδο-
νίας καὶ συνορεύει μὲ τὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ τὴν Ἀλβανίαν. Ἔχει
ἑκτασιν 1854 τ. χιλμ. καὶ ὁ πληθυσμὸς του ἀνέρχεται εἰς 67.600 κα-
τοίκους, ἡ δὲ πόλις Φλώρινα, πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ, ἔχει 12.000
κατοίκους. Ἀπηλευθερώθη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ εἰς τὰς 7 Νο-
εμβρίου 1912. Ἡ Φλώρινα εἶναι ἐκτισμένη εἰς φαντασμαγορικὸν λε-
κανοπέδιον κατάφυτον ἀπὸ ποικιλίαν ὀπωροφόρων δένδρων. Ἀπὸ τὸ
ἕαρ ἐκάστου ἔτους τὴν ἐπισκέπτονται πολλοὶ ἡμεδαποὶ καὶ ἄλλοδαποὶ
τουρῖσται, οἵτινες ἀποθαυμάζουν τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα, τὴν λαμπρότη-
τα τῆς φύσεως, τὸ ἐξαιρετικὸν ὑγιεινὸν κλίμα καὶ τὰ ἄφθονα ρέοντα
κρυστάλλινα νερά της, τὰς μυροβόλους ἐξοχὰς της καὶ τὰ θάλλοντα
προάστεια.

Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως Φλωρίνης, ἀπὸ ἀρχαιοτάτων ἐτῶν, ἡ-
γωνίζοντο ἐναντίον τῶν ἐπιδρομέων βορείων βαρβάρων φυλῶν καὶ συ-
νέτριβον ἀπάσας τὰς ἐπιδρομὰς αὐτῶν, μὴ ἐπιτρέποντες νὰ κατέλθουν
εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς
Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας τοῦ 1821, πολλοὶ ἀρχηγοὶ καὶ ὀπλαρχηγοὶ
τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος εἶχον ὡς βάσιν ἐξορμήσεως τὰ ὄρη τῆς Φλωρίνης
καὶ οἱ κάτοικοί της ἐνίσχυνον ἠθικῶς καὶ ὕλικῶς τοὺς πρωτεργάτας
τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ὅτε τὸ ἔτος 1822 ἐκηρύχθη ἡ ἐ-
πανάστασις τῆς Ναούσης καὶ Βεροίας καὶ ὁ θρυλικὸς ἀρχηγὸς ἐκ Κα-
στορίας Βάρβαρέσσος κατηυθύνετο πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐπαναστατῶν
καὶ διῆλθεν ἐκ Φλωρίνης, εἰς τὴν πρώτην πρόσκλησίν του κατετάγη-
σαν 80 ἐπίλεκτοι νέοι εἰς τὰς τάξεις τοῦ Σώματός του ἐξ αὐτῆς καὶ
τῶν πέριξ χωρίων καὶ ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἡρωϊκὴν ἐξέγερσιν τῆς
Ναούσης καὶ Βεροίας, ἐναντίον τῶν Τούρκων τυράννων. Τὸ ἔτος 1881
ὁ Καπετὰν Ναοῦμ ἀπὸ τὴν Ἱεροπηγὴν, εἰσελθὼν ἐντὸς τῆς Φλωρίνης
μὲ τὸ ἑνοπλιον Σῶμά του, συνέλαβε καὶ ἀπήγαγεν ὡς αἰχμάλωτον τὸν
Καῖμακάμην (Ἐπαρχον), ἡμέραν Ραμαζανίου. Τὸ ἱστορικὸν τοῦτο γε-
γονὸς ὁ λαὸς ἀπηθανάτισεν μὲ τὸ κάτωθι λαϊκὸν ᾄσμα, τὸ ἑποῖον ᾄ-
δεται καὶ χορεύεται μέχρι σήμερον εἰς τὴν Μακεδονίαν:

Ναοῦμης πάει στὴ Φλώρινα, μωρὲ Φλώρινα
ἄιντε μ' ἐξήντα παλληκάρια,

γειά σου Ναούμη καπετάνιε,
 Ναούμης πάει στην Φλώρινα, μωρέ Φλώρινα,
 αίντε, πιάνει τόν Καϊμακάμη,
 γειά σου Ναούμη καπετάνιε.
 Ήτανε μέρα Κυριακή, μωρέ Κυριακή
 "αίντε, ήμέρα Ραμαζάνι,
 γειά σου Ναούμη καπετάνιε.
 Παιδιά, γιατί είστε λέραβα, μωρέ λέραβα,
 αίντε γιατί είστε λερωμένα,
 Είμεθα από την κλεφτουριά, μωρέ κλεφτουριά
 αίντε, είμαστε λερωμένοι
 μέσ' στο αίμα βουτηγμένοι.

Κατά την τελευταίαν εκατονταετίαν πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεως
 τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τὴν βάρβαρον δουλείαν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτο-
 κρατορίας, τὰ νικηφόρα ὅπλα τῶν Ἑλλήνων, ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Παι-
 δεία, εὐρίσκοντο εἰς μεγάλην ἀκμήν καὶ εἰς τὴν πόλιν τῆς Φλωρίνης.
 Ἡ Ἐκκλησία, ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὴν Δημογεροντίαν, παρεῖχεν ὅλα
 τὰ μέσα διὰ τὴν εὐρυθμον λειτουργίαν τῶν Σχολείων, τὰ ὅποια ἐν-
 σχύοντο καὶ ἀπὸ τὴν ἀνθοῦσαν Ἑλληνικὴν Κοινότητα τοῦ ἀλησμονή-
 του Μοναστηρίου. Ἴδου πῶς ἔβλεπον οἱ ξένοι τὴν ἀνθοῦσαν Παιδείαν
 τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῆς βαρβάρου δουλείας. Ὁ Ἄγγλος ἱστορικὸς
 Φίντλεϋ ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «Καίτοι οἱ Ἕλληνες εὐρίσκονται κάτω ἀ-
 πὸ τὸ πέλμα τῆς σκλαβιάς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, τὸ πο-
 σοστὸν τῶν Ἑλλήνων ποὺ δὲν γνωρίζουν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν εἶναι
 πολὺ μικρότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς χριστιανικοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης.»
 Τὴν λαμπράν αὐτὴν πνευματικὴν δημιουργίαν τὴν ἐνεσάρκωσε μία πλει-
 ἀς διδασκάλων τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, ὅπως ὁ Βάμβας, ὁ Ἀνθιμος
 Γαζής, ὁ Παλαμᾶς, ὁ Κων)νος Οἰκονόμου, ὁ Εὐγένιος Βούλγαρης, ὁ
 Νικηφόρος Θεοτόκης, ὁ Δημήτριος Κανταρτζής, ὁ Ἀθανάσιος Βενιζ-
 μίν, ὁ Λέσβιος καὶ ὁ Ἀδαμάντιος Κοραΐς, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ πνευμα-
 τικὸς προστάτης τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας.

Ὁ ἀκριτικὸς λαὸς τῆς Φλωρίνης, διεκρίθη τόσον καθ' ὅλας τὰς
 περιόδους τῶν ἐθνικῶν δοκιμασιῶν τῆς Φυλῆς μας, ὅσον καὶ κατὰ τὸν
 Μακεδονικὸν Ἀγῶνα 1903 - 1908, καθ' ὃν ἡ συμμετοχὴ του ἦτο σχε-
 δὸν καθολικὴ. Ὡς πρόδρομοι τοῦ ἐθνομάρτυρος Παύλου Μελά, ἔδρα-
 σαν οἱ ὁπλαρχηγοί: Καπετὰν Κώττας, Λάκης Πύρζας ἐκ Φλωρίνης,
 Βαγγέλης ἐξ Ἀσπρογείων, ὅστις τὸ ἔτος 1904 ἐφονεύθη εἰς δολοφο-
 νικὴν ἐνέδραν τῶν κομιτατζήδων. Οἱ κάτοικοι τῆς Φλωρίνης προσέ-
 φερων πλουσίαν ἐθνικὴν δρᾶσιν καθ' ὅλην τὴν περίοδον τοῦ Μακεδони-
 κοῦ Ἀγῶνος, ὁ δὲ φόρος τοῦ αἵματος ἦτο βαρύτατος. Ὁ Πανσλαβι-

σμός ἤρξατο νὰ δρᾷ μεθοδικῶς ἐν Μακεδονίᾳ ὡς καὶ ἐν Φλωρίνῃ ἀπὸ τὸ 1870, ὅτε πρὸς πραγματοποιήσιν τῶν σατανικῶν του σχεδίων ἔδρυσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν τὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν καὶ τοῦτο, πρὸς καλυτέραν ἐπιτυχίαν τῶν καταχθονίων σχεδίων του, ἵνα προσεταιρισθῇ τοὺς κατοίκους εἰς τὸ Βουλγαρικὸν Σχῆμα καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸν Σλαυισμόν. Κατ' ἀρχὴν, ἐπεδίωξε τοῦτο δι' ἡπίων μέσων καὶ ἀργότερον διὰ τῆς τρομοκρατίας καὶ τῶν σφαγῶν. Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως Φλωρίνης ἐν τῷ συνόλῳ των, ἐκτὸς ὀλίγων ἐξωμοτῶν, ἔμειναν πιστοὶ εἰς τὰ πάτρια καὶ ἀντέδρασαν εἰς τὰ ὑπουλά σχέδια τῆς Βουλγαρικῆς προπαγάνδας, ἥτις παρέσυρεν ἀσήμαντον ἀριθμὸν κατοίκων ἀποσχισθέντων ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος καὶ Ἐκκλησίας κατὰ τὸ ἔτος 1872-1873, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Ἱερέα Παπακωνσταντῖνον.

Οὗτος, μίαν ἡμέραν, Κυριακὴν τοῦ ἔτους 1874, ὠθούμενος ἀπὸ τοὺς ἰθύνοντας τῆς Βουλγαρικῆς προπαγάνδας, ἐπεδίωξε διὰ τῆς βίας νὰ εἰσέλθῃ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν εἰς τὴν μόνην ὑπάρχουσαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην Ἐκκλησίαν, προκειμένου νὰ τὴν καταλάβουν, πλήν, ἐπεμβὰς ἀμέσως ὁ πολυπληθὺς Ἑλληνικὸς λαὸς τοὺς ἐξέβαλεν ἐκ ταύτης, μὴ ἐπιχειρήσαντες ἔκτοτε νὰ ἐπαναλάβουν παρόμοιον πραξικόπημα καὶ ἐξακολουθήσαντες νὰ ἐκκλησιάζωνται εἰς τὴν ἰδιόκτητον οἰκίαν τοῦ ἐξωμότου Ἱερέως Παπακωνσταντῖνου. Ἡ Βουλγαρικὴ προπαγάνδα, μένεα πνέουσα ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῆς πόλεως, ἔθεσεν εἰς ἐφαρμογὴν ὅλας τὰς πανουργίας της καὶ ἀπὸ τὸ ἔτος 1897 ἤρχισεν ἔντονον ἐξοντωτικὸν ἀγῶνα διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου. Οἱ κάτοικοι ἐκινδύνευον ὡς ἂν ἐξήρχοντο πρὸς καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν, διότι διὰ τοῦ φόνου ἐπεδιώκετο ἡ προσχώρησις των εἰς τὴν Ἐξαρχίαν καὶ ἡ ἐγγραφὴ τῶν τέκνων των εἰς Βουλγαρικὰ σχολεῖα. Ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες, εὐρεθέντες ἄοπλοι, ἐπροτίμησαν τὸν θάνατον παρὰ τὴν Ἑθνικὴν ἐξωμοσίαν. Ἡ Βουλγαρικὴ προπαγάνδα ἔστρεψε κατ' ἀρχὴν τὴν προσοχὴν ἐναντίον τῶν νικηφόρων ὅπλων τῶν Ἑλλήνων, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Παιδείας, Ἱερέων καὶ διδασκάλων, πλήν παρ' ὅλα τὰ καταχθόνια μέσα τὰ ὁποῖα μετῆλθεν, ἀπέτυχε παταγωδῶς εἰς τὰ σχέδιά της πρὸς βουλγαροποίησιν τῆς Μακεδονίας. Ἡ ἀποτυχία τῆς Βουλγαρικῆς προπαγάνδας ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν κατωτέρω ἀποκαλυπτικῶν στοιχείων, ἐπισήμων ἐκπροσώπων τῆς Βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως: Ὁ ἐν Σκοποίοις, ὑπηρετῶν πράκτωρ καὶ ἀρχηγὸς τῆς Βουλγαρικῆς προπαγάνδας Ρίζωφ ἔγραφε πρὸς τὸν Ἡγεμόνα Φερδινάνδον τὴν 26 Ἀπριλίου / 9 Μαΐου 1899:

«Ἡ δρᾶσις τῶν Βουλγάρων τῆς Μακεδονίας δὲν δύναται πλέον νὰ προωθηθῇ περαιτέρω εἰς τὸν ἐκπαιδευτικὸν τομέα. Οὐδὲν δυνάμε-

θα νὰ κερδίσωμεν πλέον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Σχολεῖον. Ἐλάβομεν ἀπὸ τὴν Τουρκίαν ὅ,τι ἦτο δυνατόν, πλὴν κινδυνεύομεν τώρα νὰ τὰ χάσωμεν ὅλα ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνισμοῦ».

Συνιστοῦσεν ὁ αἰμοχαρὴς Ριζῶφ νὰ τεθοῦν εἰς ἐφαρμογὴν τὰ πλέον δραστικὰ ἐγκληματικὰ μέσα ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν σχεδίων των. Κατωτέρω παραθέτομεν στατιστικὸν πίνακα τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελάρχου τοῦ Τουρκικοῦ Στρατοῦ στρατηγοῦ Φὸν Ντέρ Γκόλτς Πασσᾶ ἀναγόμενον εἰς τὸ ἔτος 1904 :

Βιλαέτια Θεσ)νίκης καὶ Μοναστηρίου :

Ἕλληνες 580.000, Βούλγαροι 286.000, Μωαμεθανοὶ 730.000, Σέρβοι 19.000, Βλάχοι 13.000, Οὐνῆται 2.500, Διάφοροι ἄνευ Ἰσραηλιτῶν 65.700.

Σχολεῖα : Ἑλληνικὰ 973, Βουλγαρικὰ 592.

Μαθηταί : Ἕλληνες 55.633, Βούλγαροι 19.363.

Καίτοι ἡ Βουλγαρικὴ προπαγάνδα ἤρχισε, διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου, ἀπὸ τὸ 1870 νὰ δρᾷ ἐγκληματικῶς κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας διὰ νὰ ἀλλοιώσῃ τὴν σύνθεσιν τοῦ πληθυσμοῦ.

Μεταξὺ τῶν πρώτων οἱ ὅποιοι ὑπέστησαν τὴν Βουλγαρικὴν θηριωδίαν ἦσαν οἱ ἐνθουσιώδεις καὶ φλογεροὶ πατριῶται : α) Ἱερεὺς Πολυποτάμου, Παπακωνσταντίνου καὶ β) ὁ ἐκ Κέλλης πρόκριτος Χρήστος Σακουντζῆς, δολοφονηθεὶς ἐντὸς τοῦ καταστήματός του, διότι ἀπηγόρευεν εἰς ἓνα ἐξωμότην τοῦ αὐτοῦ χωρίου νὰ ἀναγνώσῃ τὸν Ἀπόστολον ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας εἰς Βουλγαρικὴν διάλεκτον, εἰπὼν εἰς αὐτόν : « Ἐφ' ὅσον ἐγὼ εὐρίσκομαι ἐν ζωῇ δὲν θὰ ἐπιτρέψω νὰ ριζώσῃ Βουλγαρικὴ προπαγάνδα ἐντὸς τοῦ χωρίου μας ».

Μὲ τοιαύτας λοιπὸν ἀρχὰς καὶ πρωτοφανεῖς καννιβαλισμοὺς προ-παρασκεύασαν τὸ διατυμπανιζόμενον κίνημα τῆς 20 Ἰουλίου 1903 παρακινήσαντες καὶ ἐν μέρος τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ εἰς ἐνδειξιν διαμαρτυρίας ἐναντίον τῆς πανισχύρου τότε Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸ κίνημα αὐτὸ ὑπῆρξε λίαν κωμικὸν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, ἥτοι : ὀργανώσεως, ἡγεσίας καὶ στοιχειώδους ἀνδρισμοῦ πρὸς τὸν ἀντίπαλον ἐχθρόν, διότι μὲ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν τῶν Τούρκων στρατιωτῶν διελύθησαν εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθησαν καὶ οἱ μὲν παρασυρθέντες χωρικοὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὰς οἰκίας των, οἱ δὲ θρασύδειλοι ἡγέται ἐξηφανίσθησαν. Τοιοῦτον ἄδοξον τέλος εἶχε καὶ αὐτὴ ἡ σατανικὴ ἐξόρμησις τῶν Βουλγάρων, ὁ δὲ αἰμοχαρὴς Τάνες Βοεβόδας δικαιολογούμενος πρὸς τοὺς ὀπαδοὺς του ἔρριπτε τὴν εὐθύνην εἰς τὴν ἀδράνειαν τῆς Βουλγαρίας. Τὸ ἔαρ τοῦ 1904 τὸ Βουλγαρικὸν κοιμητᾶτον ἤρχισε νὰ ἀνασυγκροτῇται καὶ πάλιν, ἐνισχυθὲν ἐκ τῆς ἐν Σόφια κεντρικῆς Διοικήσεως τούτου καὶ ἐκ προσχωρήσεως χωρικῶν, κατόπιν ἀσκηθείσης ἀ-

γρίας τρομοκρατίας καὶ δολοφονιῶν προκρίτων Ἑλλήνων. Κατόπιν τῆς νεωτέρας ἐντόνου δραστηριότητος τοῦ Βουλγαρικοῦ κομιτάτου καὶ πρὸς ἀναχαίτισιν τῆς ἐξοντωτικῆς μανίας τούτων ἐναντίον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, οἱ πρόκριτοι Φλωρίνης, Μοναστηρίου, Ἀμυνταίου καὶ Καστορίας, συνῆλθον εἰς σύσκεψιν πρὸς ἐξεύρεσιν τρόπου προστασίας καὶ ἀμύνης, ἐφ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἀθηνῶν ἀκόμη εὐρίσκετο εἰς βαθύτατον ὕπνον καὶ δὲν ἔσπευσεν εὐθὺς ἀμέσως εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ κινδυνεύοντος Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὴν Σλαυικὴν ὕαινα.

Μετὰ τὴν σύσκεψιν τῶν προκρίτων τῶν ἀνωτέρω πόλεων, ἀπεφασίσθη ἡ ἱδρυσις Κέντρου Ἀμύνης ἐκ τριῶν μελῶν καὶ ἡ ἐν συνεχείᾳ ὀργάνωσις ἐνόπλων καὶ μαχητικῶν μελῶν διὰ τὴν ἄμυναν καὶ προστασίαν τῶν κατοίκων ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν κομιτατζήδων. Παρὰλλήλως, ὠρκίσθησαν καὶ τὰ ἐκτελεστικά ὄργανα τὰ ὅποια εἶχον ἀποστολὴν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐπικινδύνων Βουλγάρων κομιτατζήδων, οἵτινες ἐπροξένουν μεγάλην ζημίαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν. Κατὰ τὴν ἀνωτέρω περίοδον ἐσημείωσαν ἐξαιρετικὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν οἱ : Ἰατρὸς Σ. Νάλλης, ἀείμνηστος Μητροπολίτης Καστορίας Γερμανὸς Καραβαγγέλης, Καπετὰν Κώττας, Καπετὰν Βαγγέλης καὶ ἄλλοι, διὰ τῆς ἐξόχου γενναιότητος καὶ τῆς καρποφόρου δράσεως τῶν ὁποίων ἐν τὸς ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος, ἀνεθάρρυνε καὶ ἀνέπνευσεν ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς καὶ πολλοὶ κάτοικοι οἱ ὅποιοι εἶχον προσχωρήσει εἰς τὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν ἐπανῆλθον εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος καὶ ἐδημιουργήθη εἰς τούτους ἡ αἰσιοδοξία καὶ ὁ ἀκράτητος ἐνθουσιασμὸς διὰ νικηφόρον ἔκβασιν τοῦ Ἀγῶνος. Χαρακτηριστικὸν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν Ἑλλήνων, μικρῶν καὶ μεγάλων, ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν ἰδεωδῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ μίσους ἐναντίον τῶν ἐπιβουλεωμένων τὴν Ἑλληνικὴν Φυλὴν Σλαύων, τυγχάνει ἡ κατωτέρω ἐκδήλωσις τῶν μαθητῶν τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων Μοναστηρίου ἐπὶ Προξένου Κων)νου Πανουργιά.

Οὗτοι, διερχόμενοι τὴν μεγάλην λεωφόρον Μοναστηρίου, πρὸ τοῦ τότε Διοικητηρίου, ἴσταντο πολλάκις ἐναντι τοῦ Ρωσικοῦ Προξενείου ἄδοντες προκλητικώτατα τὰ ἑξῆς :

Τοῦ Πανσλαυισμοῦ ἡ ψώρα
Μακεδόνας δὲν μολύνει
οὔτε τοὺς ἀπομακρύνει
ἀπὸ τὸν Ἑλληνισμόν.
Εἶμαι Ἕλλην καὶ ὄχι Σλαῦος
ξεύρω τὴν καταγωγὴν μου
ἐλεύθερος πάντα ζῶ.
Τὸ σπαθί μου καὶ ἂν δὲν κόπτη

ἡ αἰχμὴ καὶ ἂν δὲν κεντάῃ
ἡ ψυχὴ δὲν λησμονάει
πὼς ἐπλάσθη Ἑλληνική.

Οί Μακεδονομάχοι, 1) Ίωάννης Θεοδοσίου, 2) Νικόλ. Πύρζας, όπλαρχηγός,
3) Καπετάν Σίμος, έξ 'Αρμένσκου Φλωρίνης, 4) Παντέλης Βαλάσης, 5) Μι-
χαήλ Βογιατζής, Θεόδωρος Φιλιππίδης, 7) Λουκάς Γεώργιος.
8) Πέτρος Γκοσιόπουλος, 9) Χρήστος Σάκκος.

Οι Μακεδονομάχοι, 1) Δημήτριος Πύρζας, 2) Γεώργιος Λιαυτζάκης,
3) Γεώργιος Νίτσου Ράλλης, 4) Νικόλαος Ζάλλης

**Στην συνέχεια αναφέρονται τα ονόματα και η δράση
των παρακάτω Μακεδονομάχων από την περιοχή της Φλώρινας.**

.1) Πύρζας Νικόλαος από την Φλώρινα
Ιωαννίδης Σίμος από τα Άλωνα
Ρακοβίτης Παύλος από το Καρτερό
Χατζητάσκος από το Μοναστήρι
Καπετάν Στέφος από το Μοναστήρι
Ζώης Αντώνιος από το Μοναστήρι
Νταλίπης από το Γάβρο Βόσκος
Μαλέτσικος Χρήστος από τα Ασπρόγεια
Χρήστου Πέτρος από το Μοναστήρι
Κύρου Παύλος
Χατζητάσης Πέτρος (1872-1932)
Σαπουντζής Τέγος (1877-1960)
Λουκάς Γεώργιος (1864-1926)
Κορτολής Αθανάσιος
Γιαννόπουλος Αριστείδης
Φιλιππίδης Θεόδωρος (1856-1942)
Ζήσης Ιωάννης (1873-1955)
Λουκίδης Αναστάσιος (1868-1934)
Ναούμ Θεόδωρος (1863-1943)
Βαραδίνης Γεώργιος (1864-1917)
Πατσούρης Λάζαρος (1875-1920)
Τσουκαλάς Ηλίας (1875-1920)
Χρηστίδης Πέτρος (1877-1944)
Βαλάσσης Μενέλαος
.25) Θεοδοσίου Ιωάννης (1883-)

.26) Πύρζας Δημήτριος (1886-1949)
Κεχαγιάς Αναστάσιος (1876-1947)
Πανουτσόπουλος Βασίλειος
Τραϊανού Λάζος (1869-1927)
(Καπετάν Τζάγκο ή Αραμπατζής)
Ζώης Αναστάσιος (1878-1947)
Θεόδωρος Δανιήλ (1886-1950)
Βλάσης Παντελής (1883-)
Τσεκουράνης Μιχαήλ (1858-1931)
Χατζησταμάτης Μιχαήλ (1871-1927)
Σάκος Χρήστος (1889-1955)
Πέϊος Νικόλαος (188-)
Διβίτκου Νικόλαος (1880-)
Πύρζας Πέτρος
Νίτσου Ράλλης Γεώργιος (1877 Ανταρτικό)
Λιαντζάκης Γεώργιος (1869 Ανταρτικό)
Ζάλλης Νικόλαος (1877-)
Βογιατζής Μιχαήλ (1882-
Παπαγεωργίου Βασίλειος
Ιερέυς Δράμπης Δημήτριος

Ὁ φόρος τοῦ αἵματος εἰς τὸν Βωμόν τῆς Πατρίδος τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς Φλωρίνης ἦτο ἀνυπολόγιστος. Μεταξὺ τῶν θυσιασθέντων, χάριν τοῦ μεγαλείου τῆς Πατρίδος, εἶναι οἱ κάτωθι, οἵτινες ἐδολοφονήθησαν ὑπόλως καὶ ἀνάνδρως ὑπὸ τῶν κομιτατζήδων: 1) Λάμπρος Νικολάου, Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Ἀνταρτικοῦ, 2) Βασίλειος Μαντζάκης, 3) Ναοὺμ Μῆρτος, 4) Σπύρος Κύρου, 5) Ἡλίας Γαδούτσης, Ἱερεὺς, 6) Παπασταύρου Τσάμης, ἐκ Πισσοδερίου, ὅστις ἀπὸ στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ ἐγένε στρατιώτης τῆς Πατρίδος καὶ εἶχε καταστῆ ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων. Ὁ θρυλικὸς Παπασταύρου κατ' ἐπανάληψιν διέφυγε τὸν θάνατον ἀπὸ δολοφονικὰς ἐνέδρας τῶν ὑπόλων καὶ θρασυδείων κομιτατζήδων, οἱ ὅποιοι δὲν εἶχον τὸν ἀνδρισμὸν καὶ τὸ ψυχικὸν σθένος νὰ παρουσιασθοῦν κατὰ μέτωπον. Οὗτος ἔπεσεν εἰς τὴν παγίδα τῶν κομιτατζήδων, κληθεὶς δι' ἐπιστολῆς δολίως, δῆθεν ἀποσταλείσης ὑπὸ ὀπλαρχηγοῦ τινός, ἄρτι ἀφικθέντος εἰς τὴν περιοχὴν, τὴν ὁποίαν τὴν μετέφερεν εἰς ἀνθρακεύς. Ὁ ἐνθερμος πατριώτης Παπασταύρου ἔσπευσε πρὸς συνάντησιν, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν: Θεόδωρου Γκότσου, Χατζηάτση καὶ ἄλλων, ὅτε δὲ ἐφθασαν εἰς τὸ σημεῖον συναντήσεώς των μετὰ τοῦ δῆθεν Ἑλλήνος ὀπλαρχηγοῦ, περιεκυκλώθησαν ὑπὸ τῶν ἀνάνδρων κομιτατζήδων, οἱ ὅποιοι ἐνήδρευον ἐκεῖ καὶ συλληφθέντες ἅπαντες ἐθανατώθησαν, ὑποστάντες μαρτυρικὸν θάνατον. Ἐκ τούτων, ὡς ἐκ θαύματος, διεσώθη μόνον ὁ Χατζηάτσης, ὅστις ἐβράδυνε νὰ φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, καὶ οὕτω ἀντελήφθη τὴν δολοφονικὴν ἐνέδραν τῶν αἰμοχαρῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, οἱ κάτοικοι τοῦ ἱστορικοῦ χωρίου Πισσοδερίου διέθετον τὰς οἰκίας των διὰ τὴν διαμονὴν καὶ περίθαλψιν τραυματιῶν καὶ ἀσθενῶν ἀνδρῶν τῶν Ἑλληνικῶν ἀνταρτικῶν Σωμάτων, ὡς καὶ τὴν φιλοξενίαν τῶν διερχομένων ὀπλαρχηγῶν καὶ ἀνδρῶν τούτων, αἱ δὲ εὐρύχωροι οἰκίαι τούτων ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς προπαιδευτήρια διὰ τὴν ἀσκήσιν τῶν ἀνταρτῶν εἰς τὴν σκοποβολὴν καὶ τὴν τέχνην τοῦ ἀνταρτοπολέμου. Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Ἀγίας Τριάδος, ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς Νοσοκομειακὸς σταθμός. Εἰς τὴν ἱστορικὴν ταύτην Μονήν, ὁ θρυλικὸς ἀρχηγὸς Ἰωάννης Καραβίτης κατασυνέτριψεν ἐπίθessin πολυμελοῦς βουλγαρικῆς συμμορίας μὲ μίαν δρᾶκα Ἑλλήνων ἀνταρτῶν.

Ὁ φόρος ὅμως τοῦ αἵματος δὲν σταματᾷ μέχρις ἐδῶ. Ἐθυσιάσθησαν καὶ ἔπεσαν ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ: Χρῆστος Τσιάμης, Θωμᾶς Μπουλδος, Γεώργιος Κάϊκος, Νικόλαος Κάϊκος καὶ Ἀνδρέας Κοῦδης. Ἀλλὰ ποίους ν' ἀναφέρωμεν πρῶτους καὶ ποίους δεύτερους ἐκ τῆς ἀνωτέρω περιοχῆς Φλωρίνης; Ὅλοι ἦσαν

πιστοὶ καὶ σταθεροὶ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ἰδεώδη, θυσιάσαντες τὰ πάντα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας καὶ τὴν διατήρησιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὴν κτηνώδη βίαν τοῦ Πανσλαυισμοῦ. Ἡ περιοχὴ τῆς Φλωρίνης πολὺ δικαίως καλεῖται «χώρα τῶν ἡρώων».

Ἔτερον χωρίον, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι προσέφερον ἐξαιρετικὰς ἐθνικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα, εἶναι τὸ χωρίον Ἀλωνα, ἡ γενέτειρα τοῦ θρυλικοῦ ἥρωος ἀρχηγοῦ Καπετὰν Σίμου, ὃν ἐκ νεαρωτάτης ἡλικίας δύο σκέψεις ἐβασάνιζον, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Πατρίδος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ συμμετοχὴ του εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν Ἀγῶνα. Κατετάγη εἰς τὸ Σῶμα τοῦ Καπετὰν Κώττα καὶ ἐντὸς ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος διεκρίθη διὰ τὴν γενναϊότητά^α του καὶ τὴν αὐτοθυσίαν του πρὸς τὴν Πατρίδα, ἡ δὲ Ἡγεσία τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος τὸν προήγαγεν εἰς ὀπλαρχηγόν. Ἔλαβε μέρος εἰς πλείστας ἐπιχειρήσεις ἐναντίον πολυμελῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν καὶ Τουρκικῶν ἀποσπασμάτων.

Θύματα τῆς Βουλγαρικῆς θηριωδίας ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου ὑπῆρξαν οἱ: Κώστας Τεμέλκου, Σπύρος Τάσε, Πέτρος Ἀλεξίου, Πέτρος Στόϊκου καὶ Ἡλίας Ἡβάνης. Ἐκτὸς ὅμως τούτων, τὸ μαρτυρικὸν αὐτὸ χωρίον ἐθρήνησε καὶ ἑτέρους 150 κατοίκους, φονευθέντας ὑπὸ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ κατὰ τὴν 20 Ἰουλίου 1903, ὅτε ἔλαβε χώραν τὸ γελοῖον κίνημα τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων, τὸ ὁποῖον ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἐξόντωσιν τῶν Ἑλλήνων κατοίκων ὑπὸ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, σατανικὸν σχέδιον καταστρωθὲν ὑπὸ τῆς ἡγεσίας τῶν Πανσλαυιστῶν.

Ἔτερον χωρίον, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι ἔδρασαν καρποφόρως καὶ ἐθνοφελῶς διὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα καὶ ἐθυσίασαν καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των, εἶναι τὸ χωρίον Σκοπιὰ. Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου κατήγετο ὁ θρυλικὸς Παπακωνσταντίνου Σταμπουλῆς, Ἱερεὺς, δολοφονηθεὶς ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν ἀπαισίων κομιτατζήδων καὶ τοῦτο διὰ νὰ πτοήσουν τοὺς κατοίκους καὶ νὰ τοὺς ἀναγκάσουν νὰ προσχωρήσουν εἰς τὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν. Τὸ σατανικὸν τοῦτο σχέδιον ἀντιμετώπισεν ἀποτελεσματικῶς ἡ ἡγεσία τοῦ Ἐθνικοῦ Κέντρου Ἀμύνης Φλωρίνης, διὰ τῆς ἐξῆς ἐνεργείας: Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θὰ ἐτέλει τοὺς γάμους τοῦ υἱοῦ του ὁ αἰμοχαρὴς Γεώργιος Δίνε, ὅτε θὰ ἦσαν συγκεντρωμένοι ὅλοι οἱ φανατικοὶ βουλγαρόφρονες, θὰ περιεκύκλωναν τὴν οἰκίαν του καὶ θὰ ἐξώντωναν τούτους.

Τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῆς, ἀνέλαβεν ὁ ὀπλαρχηγὸς Εὐθύμιος Καούδης, ἐκ Κρήτης, μὲ τὴν συμμετοχὴν καὶ τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Σκουλούδη καὶ μὲ τὴν ἐνίσχυσιν 13 ἀνδρῶν. Οὕτως ἤρξατο ἡ ἐπιχείρησις τὴν καθορισθεῖσαν ἡμέραν, πλὴν, οἱ ἐντὸς τῆς οἰ-

κίας βουλγαρόφρονες βλέποντες ὅτι ἐκινδύνευον νὰ καῶσι ζῶντες ἐξήρχοντο ἀλλόφρονες ἐκ τῶν παραθύρων, προκειμένου νὰ σωθῶσι, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐπέτυχον καὶ ἐφονεύθησαν περὶ τοὺς 20. Κατόπιν τούτου ἐνεθαρρύνθη ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τοῦ χωρίου. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας οἱ Βούλγαροι κομιτατζήδες πρὸς ἐκδίκησιν, ἐδολοφόνησαν τὸν ὑπέργηρον Ἱερέα Παπαναστασίου ἐτῶν 85.

Ἄλλα θύματα ὑπῆρξαν οἱ: Ἀναστάσιος Κοσμάς, διδάσκαλος, Μάμης Ἰορδάνης καὶ Νάνος Γιαντάτσης. Οὗτοι, προσέφερον ἀνεκτιμήτους ἐθνικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν ἀγῶνα, αἱ δὲ οἰκίαι των ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν διανυκτέρευσιν τῶν διερχομένων ἀνταρτῶν τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος.

Ἄλλο χωρίον τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι συμμετέσχον μὲ ὅλας τιν τὰς δυνάμεις εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν διάσωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας ἦτο ἡ Δροσοπηγή. Τὸ χωρίον τοῦτο ἐχρησιμοποιήθη ὡς βάσις ἐξορμήσεως τῶν Ἑλληνικῶν ἀνταρτικῶν Σωμάτων ἐναντίον τῶν αἰμοχαρῶν κομιτατζήδων. Ὁ Γενικὸς Ἀρχηγὸς τῶν Μακεδονικῶν Ἑλληνικῶν Σωμάτων Καπετὰν Βάρδας ἢ Τσόντος, εἶχεν ἐγκαταστήσει τὸ Ἀρχηγεῖόν του καὶ τὸ εἶχε μεταβάλει εἰς φρούριον ἀπόρθητον καὶ ἀπαραβίαστον. Οἱ Βούλγαροι ἀρκουδιараῖοι ἐπεχείρησαν κατ' ἐπανάληψιν μὲ λυσσώδεις ἐπιθέσεις νὰ τὸ καταλάβουν, πλὴν ἀπεδρακατίσθησαν πρὸ τῆς σιδηρᾶς ἀντιστάσεως τόσον τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν, ὅσον καὶ ὅλων τῶν κατοίκων, οἵτινες δὲν ἐπέτρεψαν νὰ μιάνουν τὸ ἔδαφός των τὰ ἀνθρωπόμορφα τέρατα τοῦ Κρούμου. Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον κατῴρθωσαν οἱ θρασυδείλοι κομιτατζήδες ἦτο νὰ καύσουν ὠρισμένας ἀπομεμονωμένας οἰκίας τοῦ συνοικισμοῦ Ἐλατιά καὶ νὰ προβῶσιν εἰς τὴν σφαγὴν ἀόπλων κατοίκων κατὰ τὸν διακρίνοντα αὐτοὺς καννιβαλικὸν τρόπον, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τούς: Ἀπόστολον Στυλιάδην, Νικόλαον Γώγην καὶ τὸν Οἰκονομίτην.

Ὅπως ἰδιαιτέρως ἐξαιρετικὰς ἐθνικὰς ὑπηρεσίας ἐκ τοῦ ἀνωτέρω χωρίου προσέφερον καὶ οἱ: Καπετὰν Νικολάου Μάνης, Τώνης Δημήτριος καὶ Στούμας Θεοχάρης. Οὗτοι ἦσαν ἐνοπλοὶ καὶ εἶχον λάβει μέρος εἰς ὅλας τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ συμπλοκὰς ἐναντίον τῶν βουλγάρων κομιτατζήδων, διακριθέντες διὰ τὸν ἥρωϊσμόν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν πρὸς τὴν ἀγωνιζομένην Πατρίδα.

Τὸ ἱστορικὸν χωρίον Νυμφαῖον. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου ἠγωνίσθησαν ὡς εἰς ἄνθρωπος ἐναντίον τῶν Τούρκων, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον τῶν Σλαυικῶν συμμοριῶν, μὴ ἐπιτρέψαντες εἰς τὴν Βουλγαρικὴν προπαγάνδαν νὰ εἰσχωρήσῃ καὶ νὰ ἰδρύσῃ βουλγαρικὸν σχολεῖον καὶ Ἐκκλησίαν. Ἐνίσχυσαν ἡθικῶς καὶ ὕλικῶς τὸν ἀγῶνα τῶν Ἑλληνικῶν Σωμάτων. Ἐχρησιμοποιήθησαν ὡς ὁδηγοί, σύνδεσμοι, τρο-

φοδύται καὶ ἑνοπλοὶ εἰς τὸν ὑπὲρ πάντων ἀγῶνα, αἱ δὲ οἰκίαι τῶν ἐ-
χρησιμοποιοῦντο ὡς Νοσοκομειακοὶ σταθμοὶ διὰ τὴν θεραπείαν τῶν
τραυματιῶν καὶ τῶν ἀσθενῶν καὶ ὡς προπαιδευτήρια διὰ τὴν ἐξά-
σκησιν τῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ὅπλων. Διὰ τῆς ἐν γένει ἐ-
θνικῆς δράσεώς των συνέτειναν εἰς τὴν καλυτέραν διεξαγωγὴν τοῦ Ἀ-
γῶνος.

Οἱ Βούλγαροι κομιτατζήδες, μὴ δυνάμενοι διαφορετικὰ νὰ ἀν-
τιμετωπίσουν τὰ ἡρώϊκά τέκνα τοῦ Νυμφαίου, προέβησαν εἰς ἀνάν-
δρους δολοφονίας κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐργασίας τῶν κατοίκων καὶ
μεμονωμένως. Οὕτως ἐδολοφόνησαν τοὺς: Στέργιον Τσικώτην, Δημή-
τριον Γκιώρην, Εὐστράτιον Μεῶν, Γεώργιον Γκιώρην, Θεόδωρον
Γκιώσην, Γεώργιον Μπούρην, Ἰωάννην Γκιώρην, Παντελεῆν Μπίπκαν
καὶ τὸ ἀνήλικον τέκνον τοῦ Πησολίδη.

Ἡ συμμετοχὴ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου Πολυπόταμος, ὑπῆρ-
ξεν πρωτοπόρος εἰς τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα. Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ
παιδιὰ προσέφερον τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τὸν ἀγῶνα, ἐνισχύσαντες
πολυτρόπως τὰ ἀγωνιζόμενα Ἑλληνικὰ Σώματα, προσφέροντες καὶ
αὐτὴν τὴν ζώην των διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὁρ-
θοδόξου Ἐκκλησίας.

Τὰ πρῶτα θύματα τῆς Βουλγαρικῆς θηριωδίας ἦσαν οἱ: 1) Ἱ-
ερεὺς Παπαγιάννης, 2) Φίλιππος Μιχαηλίδης, 3) Μιχαήλ Παππᾶς,
4) Σταῦρος Νίκου, 5) Μήντσης Ἀλυμπάκης, 6) Κίζου Στόιος, 7)
Χρήστου Ἀπόστολος, 8) Ἀλυμπάκης Δημήτριος καὶ 9) Βέργος Κων-
σταντῖνος. Ἀπαντες οἱ ἀνωτέρω ἐδολοφονήθησαν ἑξῶτι τοῦ χωρίου
κατὰ τρόπον ὑπουλον καὶ ἀνανδρον.

Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Ἀμμοχωρίου, πρῶτοι εἰς τὰς ἐπάλξεις
τῶν ἐθνικῶν ἀγώνων.

Ὅπως ὅλα τὰ χωρία τῆς περιοχῆς Φλωρίνης, οὕτω καὶ οἱ κά-
τοικοι τοῦ Ἀμμοχωρίου, εἰργάσθησαν ἐθνικώτατα καθ' ὅλην τὴν πε-
ρίοδον τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος. Ἐνίσχυσαν παντοιοτρόπως τὰ Ἑλ-
ληνικὰ ἀνταρτικὰ Σώματα καὶ συνέτειναν διὰ τῆς συμμετοχῆς των
εἰς τὴν καλυτέραν διεξαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος.

Ἡ Βουλγαρικὴ θηριωδία δὲν ἔλλειψε καὶ ἐκ τοῦ χωρίου τού-
του, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐδολοφονήθησαν οἱ: Γκάρδης Ναοῦμ, πλησίον τοῦ
περιβόλου τῆς ἐκκλησίας, Πητάτσης Χρήστος, Δημήτριος Κλιγκάτ-
σης, Ἱερεὺς Παπαϊωάννου, τοῦ ὁποῖου οἱ κτηνάνθρωποι ἀπόγονοι τοῦ
Κρούμου ἀπέκοψαν τὰ ὦτα, διότι ἠρνήθη νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὴν
Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν.

Ἡ ἀπαισία Βουλγαρικὴ προπαγάνδα προέβη εἰς τὴν δολοφονίαν

αὐτῶν διότι ἔφερον ἐμπόδια εἰς τὰ σατανικά σχέδιά της διὰ τὴν βουλγαροποίησιν τῆς Μακεδονίας.

Τὸ χωρίον Μεσονῆσι, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων, διότι ἔμειναν πιστοὶ εἰς τὰ πάτρια καὶ ἠρνήθησαν νὰ προσχωρήσουν εἰς τὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν καὶ νὰ ἀποστείλουν τὰ τέκνα των εἰς Βουλγαρικὰ σχολεῖα, οἱ: Τάτσης Δημήτριος, Ἰωαννίδης Ἀθανάσιος καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἰωαννίδης Ἀναστάσιος.

Εἰς τὸ χωρίον Ἰτιά, ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ τῶν κομιτατζήδων οἱ: Χρήστος Τσῶτσος, Ἀλέξιος Γρασδάνης, Τύρκου Ἀθανάσιος καὶ Παπανικολάου Ἀναστάσιος. Οἱ ἄγνοὶ οὗτοι πατριῶται προσέφερον πολλαπλᾶς ὑπηρεσίας εἰς τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα, προκαλέσαντες τὴν μῆνιν τῶν ἀπαισίων κομιτατζήδων.

Ἐκ τοῦ χωρίου Ἀρμενοχωρί, ἐδολοφόνησαν τὸν πρόεδρον Νικόλαον Καρπούζην, τὸν Κων)νον Νάτσιον καὶ τὸν Θωμᾶν Χρήστου. Τὸν τελευταῖον τὴν 12—4—1906. Οὗτος ὑπηρέτησεν ὡς ὁδηγὸς τῶν Ἑλληνικῶν ἀνταρτικῶν Σωμάτων.

Ἐκ τοῦ χωρίου Παλαίστρα, ἐδολοφόνησαν τὸν ἀείμνηστον Μπίλιον Ἰωάννην, ὅστις ὑπῆρξε φλογερὸς πατριώτης καὶ εἰργάσθη μὲ φανατισμὸν ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν ἰδεωδῶν.

Ἐκ τοῦ χωρίου Βεύη, ἐφονεύθησαν ὑπὸ τῶν ὑπούλων καὶ ἀνάνδρων Βουλγάρων κομιτατζήδων οἱ ἐξαίρετοι Ἕλληνες πατριῶται: Ροῦσος Ἰωάννης, Γ. Κωτσόπουλος, Διάκος Παπαγιάννης, Ἱερεὺς, Τρύφων Χαλέρας, Τρύφων Εὐαγγέλου, Μητσόπουλος, κουρεὺς, Τραϊανὸς Κωτσόπουλος, ὁ υἱὸς τοῦ ὁποίου, ἐτῶν 15, ἐξεδικήθη τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, φονεύσας τὸν δολοφόνον εἰς τὴν κεντρικὴν πλατεῖαν τοῦ χωρίου του.

Ἐκ τῆς Βεύης κατήγετο ὁ αἰμοχαρὴς ἐξωμότης Βούλγαρος ἀρ-χικομιτατζῆς βοεβόδας Τζώλης. Οὗτος ἐξηκολούθει τὸ ἀνθελληνικὸν του ἔργον καὶ μετὰ τὴν 11ην Ἰουλίου 1908, χρονολογίαν ἀνακηρύξεως τοῦ Τουρκικοῦ Συντάγματος (Χουριέτ). Κατόπιν τούτου δικαίως τὸ ἐθνικὸν Κέντρον Ἀμύνης, ἔδωσεν ἐντολὴν καὶ τὸν ἐξετέλεσαν ἐν-τὸς τῆς πόλεως Φλωρίνης τὴν 31—12—1910.

Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Κέλλη, δὲν ὑστέρησαν εἰς ἐθνικὴν δρᾶ-σιν κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ Ἑλληνι-σμοῦ καὶ τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας καὶ προσέφερον πολυτίμους ἐθνι-κὰς ὑπηρεσίας, χρησιμοποιοιθέντες ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν ἀνταρτικῶν Σωμάτων ὡς ὁδηγοί, τροφοδῶται καὶ σύνδεσμοι.

Ὁ φόρος τοῦ αἵματος ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν ἰδεωδῶν ἦτο βαρύτα-τος. Ἐφονεύθησαν δολοφονικῶς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων οἱ

πρωτεργάται τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος περιοχῆς, Σαπουντζῆς Χρῆ-
στος, Χριστόπουλος Κων)νος, Ρώμας Κων)νος, Μίτης Κων)νος καὶ
Γεώργιος Παπᾶς, ὅστις συελήφθη εἰς τὸν ἀγρόν του παρὰ τὴν θέσιν
Ροντίνατα ὑπὸ τοῦ αἰμοχαροῦς κομιτατζῆ Τζόρτζεφ καὶ ὀδηγηθεὶς
εἰς Βεύην ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον, ριφθεὶς ἐντὸς πυρᾶς κλιβάνου
τὴν 11 Νοεμβρίου 1907, ἡμέραν Σάββατον.

Ἐξαιρετικὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν ἐκ τοῦ ἀνωτέρω χωρίου προσέφερε
καὶ ὁ διακριθεὶς διὰ τὸν ἡρωϊσμόν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν πρὸς τὴν Πα-
τρίδα καὶ ἐναντίον τῆς ἀνιέρου δράσεως τῶν κομιτατζήδων, ὁ Μακε-
δονομάχος Πέτρος Παπαναστασίου, προσφέρας κατ' ἀρχὴν τὰς ὑπη-
ρεσίας του ὡς σύνδεσμος καὶ ὀδηγὸς τῶν Ἑλληνικῶν Σωμάτων καὶ
ἐν συνεχείᾳ ὡς ἔνοπλος, ὑπηρετήσας ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν Καπετάν
Καραβίτη, Εὐαγγέλου καὶ Ἑμμανουὴλ Νικολούδη.

Ἔλαβε μέρος εἰς πλείστας ἐπιχειρήσεις ἐναντίον ἀποσπασμά-
των Τουρκικοῦ στρατοῦ καὶ Βουλγάρων κομιτατζήδων.

Ὁ Μακεδονομάχος Παπαναστασίου, πολλὰς φορὰς διέφυγε τὸν
θάνατον ἐκ δολοφονικῶν ἀποπειρῶν ἀπὸ τοὺς ἐξωμώτας τοῦ χωρίου
καπεταναίους Στόϊκε, Σκρίλαν καὶ Πεισματάρην. Ὁ τελευταῖος ἐ-
ξωντώθη τὴν 5 Μαρτίου 1913 κατόπιν ἐνεργειῶν τοῦ ἐν λόγῳ Παπα-
ναστασίου ἔξωθι τοῦ χωρίου παρὰ τὴν θέσιν «Ἰσβιντα», πλησίον τῆς
ἀτραποῦ πρὸς χωρίον Ἀγίος Ἀθανάσιος—Ἐδέσσης.

Ὡσαύτως, κατόπιν ἐνεργειῶν του, συελήφθη ὁ ἐπικίνδυνος κο-
μιτατζῆς Τσάλωφ, ὅστις εἶχεν ἀποσταλῆ ἐκ Βουλγαρίας διὰ νὰ θέ-
σῃ ὥρολογιακὴν βόμβαν εἰς τὴν διεθνῇ ἐκθεσιν Θεσ)νίκης.

Εἰς χωρίον Κέλλη, ἔλαβε χώραν τὸ ἐξῆς θλιβερόν γεγονὸς διὰ
τὰ Ἑλληνικὰ ἀνταρτικὰ Σώματα. Τὴν 14 πρὸς τὴν 15 Ἰουλίου 1906,
τὰ Σώματα Νικολούδη—Καραβίτη ὀδηγοῦντο ὑπὸ τοῦ συνδέσμου
Γρηγορίου Σαπουντζῆ, ἐκ χωρίου Κέλλης, πρὸς τὸ αὐτὸ χωρίον, ἵνα
ὑποδείξῃ τὰς οἰκίας τῶν ἐπικινδύνως δρώντων βουλγαροφρόνων διὰ
τὴν σύλληψιν καὶ ἐξόντωσίν των, διότι εἶχον τρομοκρατήσῃ τὸ Ἑλ-
ληνικὸν στοιχεῖον. Ἐκ Κέλλης, τὰ Σώματα προωρίζοντο διὰ τὴν πε-
ριοχὴν Μοριχόβου. Ἡ διάταξις τῶν Σωμάτων εἶχεν ὡς ἐξῆς: Ἀπὸ
τὴν μίαν πλευρὰν τοῦ χωρίου, πλησίον πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπρο-
χώρουν οἱ ἄνδρες τοῦ Εὐαγγέλου Νικολούδη, οἱ δὲ τοῦ ἀρχηγοῦ Κα-
ραβίτη ἀπὸ τὴν ἑτέραν, εἰς δὲ τὰς ἐνδιαμέσους διόδους τοῦ χωρίου
αἱ ὀμάδες Μαρινάκη, Καρασαβδᾶ, Λευκαράδακη. Ἡ ἐπιχείρησις αὐ-
τὴ ἐφαίνετο ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένη μὲ ὀλέθρια ἀποτελέ-
σματα, διότι ἐμεσολάβησεν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ προδοσία τῆς Βουλγαρικῆς
προπαγάνδας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἀπερισκεψία τῶν ἰδίων τῶν ἀνδρῶν

τῶν Σωμάτων, οἱ ὅποιοι, καίτοι ἐσυνήθιζον νὰ ἐπιδίδωνται εἰς ἐνθουσιώδεις ἐκδηλώσεις μετὰ τὸ τέλος ἐκάστης ἐπιτυχίας, δηλαδή εἰς χοροὺς καὶ διασκεδάσεις, αὐτὴν τὴν φορὰν προέβησαν εἰς τὰς ἀνωτέρω ἐκδηλώσεις πρὸ τῆς ἐπιχειρήσεως, ὅτε ἐδόθη ὁ χρόνος εἰς ἓν Τουρκικὸν Τάγμα στρατοῦ ν' ἀφίχθῃ ἐπὶ τόπου, νὰ κυκλώσῃ τὴν περιοχὴν τοῦ χωρίου Κέλλη, καὶ ν' ἀρχίσῃ εὐθὺς ἀμέσως σκληρὰ μάχην μεταξὺ Ἑλλήνων ἀνταρτῶν καὶ Τουρκικοῦ στρατοῦ.

Κατ' αὐτὴν ὁ ἥρωϊσμός καὶ ἡ αὐτοθυσία τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν δὲ περιγράφεται, ἐμάχετο δὲ εἰς ἐναντίον δέκα. Περαιτωθείσης τῆς σκληρᾶς καὶ αἱματηρᾶς μάχης οἱ διασωθέντες ἀντάρται, μετὰ τοῦ Καπετὰν Καραβίτη, ἔφθασαν εἰς τὴν δασώδη περιοχὴν «Κονιάρικα», πλησίον τῶν καλυβίων Σουλτογιάννη, εἰς τὴν δυτικὴν περιοχὴν Καϊμάκτσαλάν.

Ἐκεῖ, ἔκαμαν ἀπολογισμὸν τῶν ἀπωλειῶν των εἰς τὴν μάχην τῆς Κέλλης καὶ διεπίστωσαν ὅτι ἔπεσαν ἥρωϊκῶς, οἱ: ὄπλαρχηγὸς Εὐάγγελος Νικολοῦδης, ἐκ Λάκκας Κρήτης, Ἀναστάσιος Τσιτσιρίδης, ἐκ Κυδωνίας, Μανούσος Γρίλος, ἐξ Ἀλίκارπου—Ἀποκορώνου, Ἐπαμεινώνδας Κροκίδης, ἐκ Μαγουλάδων Κερκύρας, Γεώργιος Παπαδάκης, ἐκ Στρεμπένου Ἀσπρογείων Ἀμυνταίου, Νικόλαος Μπελαμπανάκης, ἐκ Χανίων, Μανώλης Δασκαλάκης, Κων)νος Παπαγιάννης, Ἡλίας Παλτεμάκης καὶ Κυριάκος Κυριακίδης ἐκ Κισσάμου Κρήτης καὶ συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι οἱ: Ἐμμανουὴλ Δρανάκης, ἐκ Σιλίνου Κρήτης καὶ ὁ ὀδηγὸς Γρηγόριος Σαπουντζῆς, ἐκ Κέλλης Φλωρίνης.

Τὸ χωρίον Πρώτη (Καμπανίτσα). Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου ἐκράτησαν ὑψηλὰ τὰ Ἑλληνικὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη εἰς τὸ προκεχωρημένον τοῦτο φυλάκιον τοῦ Ἑλληνισμοῦ καθ' ὅλην τὴν περίοδον τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος καὶ προσέφερον πλείστας ἐθνικὰς ὑπηρεσίας, ἐνισχύσαντες ἠθικῶς καὶ ὕλικῶς τὰ μαχόμενα τμήματα τῶν Ἑλληνικῶν Σωμάτων, ἀψηφοῦντες τοὺς κινδύνους.

Ἐχρησιμοποιήθησαν ὡς ὀδηγοὶ καὶ τροφοδόται τῶν ἀνταρτικῶν Σωμάτων. Ὁ φόρος ταῦ αἵματος δὲν ἔλειψε καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ χωρίον, εἰς τὸ ὅποιον οἱ ἀπαίσιτοι κομιτατζῆδες ἐφόνευσαν ὑπούλως καὶ ἀνάνδρως τὸν αἰμίνηστον Ἀθανάσιον Μπεκιάρην τὴν 10-6-1905, ἡμέραν Σάββατον.

Τὸ χωρίον Νυμφαῖον (Νέβεσκα), εἶναι πανελληνίως γνωστὸν διὰ τὰς παλαιὰς ἀρχοντικὰς του οἰκίας καὶ τοὺς ἀπὸ ἀρχαιοτάτων ἐτῶν ἐθνικοὺς του ἀγῶνας. Ὑπῆρξεν ἡ γυμνὴ πεπυρακτωμένη ρομφαία δι' ἧς συνετρίβοντο αἱ κεφαλαὶ τῶν βαρβαρικῶν ὀρδῶν τοῦ Βορᾶ.

Κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος ἐχρησίμευσεν ὡς βάσις ἐξορμήσεως τῶν Ἑλληνικῶν ἀνταρτικῶν Σωμάτων. Πολλοὶ κάτοικοί του ἐχρησιμοποιήθησαν ὡς τροφοδόται, ὁδηγοὶ καὶ πράκτορες τῶν Ἑλληνικῶν Σωμάτων, τὰς δὲ οἰκίας των διέθετον πρὸς φιλοξενίαν τῶν διερχομένων ἀνταρτῶν καὶ ὡς προσωρινὰ ἀναρρωτήρια διὰ τὴν περίθαλψιν τῶν ἀσθενῶν καὶ τραυματιῶν.

Ἡ Βουλγαρικὴ προπαγάνδα εἶχεν ἐξοργισθῇ σφόδρα διὰ τὴν συμβολὴν τῶν κατοίκων εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα καὶ μὴ δυναμένη κατ' ἄλλον τρόπον νὰ τοὺς ἐκδικηθῇ, προέβη εἰς ἀνάνδρους δολοφονίας διὰ τῶν ἐνόπλων συμμοριῶν της.

Τὴν 23 Ἀπριλίου 1906, ἡμέραν Κυριακὴν, ἑορτὴν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, ἐφόνευσαν οἱ ἑνοπλοὶ συμμοριῖται της, μεταξὺ Κατόβης καὶ Νυμφαίου, τοὺς ἐθνικῶς δρῶντας Ἕλληνας 1) Θεόδωρον Γιόσσην, 2) Χρῆστον Θεοχάρην καὶ 3) Παντελεῆν Μπέκαν. Ὡσαύτως, κατὰ τὸν

Υστερόγραφο:

.1) Οἱ αναφορὲς τοῦ βιβλίου σε Σλαύους καὶ Βούλγαρους κομιτατζήδες ἔχουν σχέση με τις ιστορικές συγκυρίες κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα καὶ τὴν φρασεολογία τοῦ 1965 καὶ δεν ἔχουν καμία σχέση με τις σημερινές πολὺ καλὲς σχέσεις τῆς Ελλάδος με τὴν Βουλγαρία καὶ τὰ ἄλλα Σλαβικά κράτη.

.2) Ὅποιος θεωρεῖ ὅτι κατέχει αποκλειστικά πνευματικά δικαιώματα τοῦ βιβλίου τοῦ Ἀγγέλου Ανεστόπουλου νὰ ἐπικοινωνήσῃ στο email: popsm2014@gmail.com